

Innst. S. nr. 215

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument nr. 8:56 (2008–2009)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Åse Gunhild Woie Duesund, Laila Dævøy og Bjørg Tørresdal om å forsterke brukerrettigheter ved søknader om trygdeytelser

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om innføring av rettighet for søkere til trygdeytelser for utbetaling av ytelse når nærmere fastsatte tidsfrister for behandling av søknad overskrides av forvaltningen."

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

KOMITEENS BEHANDLING

Komiteen ba i brev av 19. mars 2009 om statsrådens vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 31. mars 2009 følger vedlagt.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Lise Christoffersen, Eva Kristin Hansen, Per Rune Henriksen og Sverre Myrli, fra Fremskrittspartiet, Robert Eriksson, Kari Kjønås Kjos og Kenneth Svendsen, fra Høyre, Martin Engeset, fra Sosialistisk Venstreparti,

lederen Karin Andersen, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund, fra Senterpartiet, Alf Ivar Samuelsen, og fra Venstre, André N. Skjelstad, viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Åse Gunhild Woie Duesund, Laila Dævøy og Bjørg Tørresdal om å forsterke brukerrettigheter ved søknader om trygdeytelser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til de tiltak og bevilgninger som ble fremmet i St.prp. nr. 51 (2008–2009) Redegjørelse om situasjonen i arbeids- og velferdsforvaltningen og forslag om tilførsel av ressurser til Arbeids- og velferdsetaten, jf. Innst. S. nr. 190 (2008–2009) og Innst. S. nr. 220 (2008–2009). Forslagene har til hensikt å gjøre Arbeids- og velferdsetaten i stand til å redusere saksbehandlingstidene for de sentrale trygdeytelsene. Samtidig endres regelverket til brukernes fordel på områder hvor dette kan gjøres uten at det går ut over kvaliteten på vedtakene. Etaten blir blant annet gitt adgang til å fatte vedtak om forlengelse av løpende ytelser slik at man unngår unødvendig "opphold" mellom ulike stønadsperioder.

Flertallet viser til Ot.prp. nr. 45 (2008–2009) Om lov om endringer i folketrygdloven (tidsbegrenset uførestønad) med forslag om at den som har en tidsbegrenset uførestønad og har framsatt nytt krav om uføreytelse, kan gis fortsatt stønad inntil saken er avgjort, jf. Innst. O. nr. 65 (2008–2009). Tilsvarende problemstilling gjelder mottakere av rehabiliteringspenger som framsetter krav om uføreytelse. Arbeids- og inkluderingsdepartementet har i St.prp. nr. 51 (2008–2009) varslet at det vil bli fastsatt endring i forskrift om rehabiliteringspenger som gir etaten

kompetanse til å yte fortsatt rehabiliteringspenger i påvente av at krav om uføreytelse avgjøres.

Flertallet vil understreke at brukerne skal få sine saker behandlet innenfor de frister som blir satt.

Flertallet påpeker at det kan forekomme tilfeller der brukere blir påført ekstrautgifter som følge av at rettmessige ytelser ikke er utbetalt innen fristene som er satt som yttergrense for ulike saker. Da er der ikke urimelig at slike utgifter som bruker selv ikke har hatt mulighet til å forhindre, dekkes av etaten som har oversittet fristen.

Flertallet viser til at Arbeids- og velferdsetaten prinsipielt etter alminnelige erstatningsmessige regler er ansvarlig for det økonomiske tap den enkelte bruker måtte oppleve som følge av lang saksbehandlingstid. Hvor lang tid forvaltningen kan benytte ved behandlingen av en sak, er beskrevet i forvaltningsloven, som angir at saker skal avgjøres uten "ugrunnet opphold". I praksis medfører dette at det skal svært mye til før det offentlige kan sies å ha opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt i slike saker.

Flertallet viser til at forskjellige modeller som ville utvidet Arbeids- og velferdsetatens ansvar ved lang saksbehandlingstid ble vurdert i forbindelse med arbeidet med St.prp. nr. 51 (2008–2009), men at det gjenstår å utrede og vurdere ulike elementer og avgrensninger i en slik eventuell ordning. Som eksempel kan nevnes om det kan være fare for at ordningen vil medføre et press på etaten om å fatte ytelsesvedtak uten at det er gjennomført tilstrekkelig kontroll. En eventuell erstatningsordning må fungere innenfor en forsvarlig økonomiforvaltning og fylle rettsikkerhetsperspektivet.

På denne bakgrunn mener flertallet det ikke er hensiktsmessig å innføre en erstatningsordning nå, men vil be Regjeringen vurdere dette som en del av det pågående arbeidet med gjennomgang av klage- og ankesaker i Arbeids- og velferdsforvaltningen.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til de mange oppslag i media om uakseptabel lang saksbehandlingstid ved flere Nav-kontor. I tilfeller hvor man står uten noen trygdeytelse, medfører dette et betydelig økonomisk problem for den enkelte.

Disse medlemmer viser til statsrådets svarbrev av 31. mars 2009:

"Det er etter min vurdering mer hensiktsmessig å benytte Arbeids- og velferdsetatens ressurser til å redusere saksbehandlingstidene og øke kvaliteten i saksbehandlingen, fremfor å lage nye ordninger for å bøte på problemene med forsinkede utbetalinger."

Dette utsagnet fra statsråden kan lett oppfattes som at Regjeringen ikke har forståelse for at folk ikke er i stand til å greie seg i månedsvis uten inntekt. Disse medlemmer støtter imidlertid statsråden i at det er viktig at man nå ikke innfører nye ordninger som vanskeliggjør eller forsinker saksbehandlingen i Nav, samtidig som disse medlemmer er opptatt av at brukere av Nav innehar nødvendige rettigheter. Statsråden viser videre til at det faktisk er innført og er planlagt innført en del regelendringer som sikrer noen av Navs brukere. Disse medlemmer viser videre til et oppslag i Glåmdalen den 3. april 2009 hvor komitéleder Karin Andersen (SV) blant annet uttaler:

"Videre må vi se på hvilket erstatningsansvar etaten bør ha for ekstrautgifter folk kan få hvis pengene ikke kommer i tide. Ekstrautgifter om regninger ikke blir betalt i tide, er det rett og rimelig at Nav dekker."

Disse medlemmer støtter en vurdering av problemstillingen fremsatt av komitéleder i Glåmdalen den 3. april 2009, som ytterligere forsterkes av komiteens flertall; medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet som i sine merknader skriver:

"I praksis medfører dette at det skal svært mye til før det offentlige kan sies å ha opptrådt erstatningsbetingende uaktsomt i slike saker."

Dette, sammen med at noen forbedringer er innført, og det store antall saker som disse medlemmer er blitt gjort kjent med via presse eller personlig, gjør at disse medlemmer imøteser en "opprydding". Det konstateres at regjeringspartiene ikke ønsker en forbedring av rettigheter, men ser seg fornøyd med kun en gjennomgang.

Disse medlemmer er av den oppfatning at dette blir for passivt under de rådende forhold.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om innføring av rettighet for søkere til trygdeytelser for utbetaling av ytelser når nærmere fastsatte tidsfrister for behandling av søknad overskrides av forvaltningen."

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om innføring av et erstatningsansvar for søkere til trygdeytelser for utbetaling av ytelser når nærmere fastsatte tidsfrister for behandling av søknad overskrides"

av forvaltningen, og hvor søker har pådratt seg ekstrakostnader grunnet forsinkelsen."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkepart og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om innføring av rettighet for søkere til trygdeytelser for utbetaling av ytelser når nærmere fastsatte tidsfrister for behandling av søknad overskrides av forvaltningen.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om innføring av et erstatningsansvar for søkere til tryg-

deytelser for utbetaling av ytelser når nærmere fastsatte tidsfrister for behandling av søknad overskrides av forvaltningen, og hvor søker har pådratt seg ekstrakostnader grunnet forsinkelsen.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument nr. 8:56 (2008–2009) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Åse Gunhild Woie Duesund, Laila Dāvøy og Bjørg Tørrsdal om å forsterke brukerrettigheter ved søknader om trygdeytelser – vedlegges protokollen.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 5. mai 2009

Karin Andersen
leder

Kari Kjønaas Kjos
ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen, datert 31. mars 2009

Vurdering av representantforslag nr 56 (2008–2009) fra representantene Duesund, Dåvøy og Tørresdal - Forsterkede brukerrettigheter ved søknader om trygdeytelser

Jeg viser til brev av 19. mars 2009 hvor Arbeids- og sosialkomiteen ber om en vurdering av forslaget i dokument nr. 8:56 (2008–2009).

I dokument nr. 8:56 (2008–2009) foreslås det at det innføres en rett til utbetaling for søkere av trygdeytelser når nærmere fastsatte tidsfrister for saksbehandlingens overskrides av forvaltningen.

I St.prp. nr. 51 (2008–2009), som ble oversendt Stortinget 20. mars i år, har departementet redegjort for, og foreslått, flere tiltak for å redusere saksbehandlingstidene for ytelser som forvaltes av Arbeids- og velferdsetaten. Det er etter min vurdering mer hensiktsmessig å benytte Arbeids- og velferdsetatens ressurser til å redusere saksbehandlingstidene og øke kvaliteten i saksbehandling, fremfor å lage nye ordninger for å bøte på problemene med forsinkede utbetalinger. Tiltakene som er iverksatt for å redusere saksbehandlingstidene omfatter blant annet overføring av saker mellom fylker og mellom kontorer, opprettelse av bedre posthåndteringssystemer, elektronisk overføring av skatteopplysninger og innføring av nye og mer effektive saksbehandlingsrutiner. Tiltakene har allerede resultert i at dagpengesakene nå behandles innenfor de frister for saksbehandling som Arbeids- og velferdsetaten selv har satt.

Ytterligere tiltak for å sikre og stabilisere en forsvarelig ytelsesforvaltning er varslet. De nye tiltakene omfatter blant annet gjennomgang av rutiner og grensesnitt mellom de ulike forvaltningsnivåene, styrking av opplæringsaktiviteter for å sikre ansatte tilstrekkelig og relevant kompetanse, gjennomføring av ulike IKT-tiltak og tiltak for å etablere effektive og brukervennlige telefoniløsninger og elektroniske selvbetjeningsløsninger.

For å sikre at Arbeids- og velferdsetaten har tilstrekkelige ressurser og kapasitet er det foreslått å øke etatens driftsbevilgning med til sammen 710 millioner kroner i 2009. Dette gir bl.a. grunnlag for å opprettholde og styrke bemanningen ved inngangen til 2009 for å kunne møte en forventet økning i arbeidsledighet.

Selv om departementets utgangspunkt er at Arbeids- og velferdsetatens service overfor brukerne først og fremst ivaretas ved kvalitativt god og rask saksbehandling, innføres flere lov- og regelverksendringer for å sikre brukernes rettigheter i de tilfeller

Arbeids- og velferdsetatens saksbehandling blir forsinket. Dette gjelder i første rekke tilfeller hvor det søkes om forlengelse av en løpende ytelse eller overgang mellom ytelser. Bestemmelsene som er innført gir Arbeids- og velferdsetaten adgang til å tilstå forlengelse av den løpende stønaden (i inntil åtte måneder) i påvente av at søknad om ny ytelse behandles. En slik adgang er gitt ved søknad om overgang mellom attføringspenger og rehabiliteringspenger, og mellom attføringspenger og uføreytelser. Det er også adgang til å tilstå rehabiliteringspenger ved søknad om overgang til attføringspenger. Videre er det varslet at en lignende bestemmelse vil bli innført for overgangen mellom rehabiliteringspenger og uføreytelser. Adgang til å innvilge forlenget stønad mellom arbeidsavklaringspenger og uføreytelser er allerede vedtatt ved Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 4 (2008–2009), og vil ta til å gjelde når den ordningen blir iverksatt. Når det gjelder personer som mottar tidsbegrenset uførestønad, og som har søkt om fornyet uføreytelse, har Regjeringen i Ot. prp. nr. 45 (2008–2009) fremmet forslag om at fortsatt ytelse skal kunne gis inntil søknaden om fornyelse er avgjort. Stønadmottaker skal ha rett til slik fortsatt stønad dersom det er søkt innen tre måneder før utløpet av stønadsperioden.

For å sikre rask behandling av dagpengesaker har Regjeringen foreslått at Arbeids- og velferdsetaten gis fullmakt til å iverksette forenklet saksbehandling av denne type saker. Fullmakten gir anledning til forenklet forhåndskontroll av dokumentasjon av arbeidstid og sluttårsak. Fullmakten skal kun benyttes i de tilfeller det er fare for at saksbehandlingstiden blir for lang. Vedtak fattet i tråd med fullmakten kontrolleres i ettertid.

Det er flere hensyn som taler mot ordninger tilsvarende den som skisseres i forslaget. For det første vil en tilståelse av en midlertidig ytelse, uansett utforming av vilkårene for ytelsen, kreve økte saksbehandlingsressurser. Det vil derfor være fare for at ordningen vil medføre ytterligere forsinkelser av behandlingen av de ordinære ytelsene. Det vil også være usikkert om man vil kunne behandle søknaden om den midlertidige ytelsen vesentlig raskere enn den opprinnelige søknaden. For det andre vil forvaltningen av en ny ytelse påføre etaten betydelig merarbeid i forbindelse med etterkontroll og etterbetaling/krav om tilbakebetaling.

Lang saksbehandlingstid kan også komme av manglende medvirkning fra søkeren. Det vil være en betydelig risiko for at man iverksetter ordninger som

gir insentiver til brukere om ikke å medvirke i opplysningen av egen sak. I enkelte tilfeller vil det også kunne være vanskelig å fastslå fra hvilket tidspunkt den lovhjemlede saksbehandlingstiden begynner å løpe. Videre vil det kunne være fare for at ordningen vil medføre et press på etaten om å fatte ordinære ytelsesvedtak innenfor de gitte frister, uten at det er gjennomført tilstrekkelig kontroll. En slik utvikling vil kunne forpurre en forsvarlig økonomiforvaltning, og være betenkelig ut fra et rettsikkerhetsperspektiv.

På denne bakgrunn mener jeg at det ikke er hensiktsmessig å innføre en rett til utbetaling for søkere

av trygdeytelser når nærmere fastsatte tidsfrister for saksbehandlingen overskrides av forvaltningen. Etter min mening er det mer hensiktsmessig å følge opp de forslag som er fremmet i St.prp. nr. 51 (2008–2009). Forslagene skal primært gjøre Arbeids- og velferds-etaten i stand til å redusere saksbehandlingstidene for de sentrale trygdeytelsene. Samtidig endres regelverket til brukernes fordel på områder hvor dette kan gjøres uten at det går ut over kvaliteten på vedtakene eller påfører Arbeids- og velferdsetaten ekstra arbeidsbyrde.

